# פקודי

א. שוין געֶרעדט פיל מאָל[1], אַז רש"י בפירושו עה"ת שטעלט זיך אַפ (און איז מפרש) יעדער ענין אין וועלכן עס פעלט ביאור בפשוטו של מקרא [און וועֶן רש"י האָט ניט קיין הסברה אויף אַן ענין אין פשש"מ, שרייבט ער „איני יודע", או כיו"ב[2]:

ולכן, בשעת ס'איז פאַראַן אַן ענין וואָס זעט אויס שווער אין פשט הכתובים און רש"י באַוואָרנט עס ניט, מוז מען זאָגן איינס פון די צוויי — אַדער אַז ע"פ פשש"מ איז דאָס מלכת־חילה קיין קושיא ניט, אַדער אַז דאָס איז מוסבר ע"פ פרש"י שלפנ"ו.

אין די איצטיקע סדרות איז דאָ אַן ענין וואָס איז ניט מובן ע"פ פשש"מ און רש"י שטעלט זיך ניט אויף דעם בפירושו — און דאָס איז:

אין פרשת ויקהל[3] דערציילט די תורה ווי משה רבינו האָט איבערגעגעבן צו אידן דעם אויבערשטנס ציווי אויף תרומת המשכן און מיט אַלע פרטים: „קחו מאתכם תרומה גו'" בריינגען זהב וכסף גו' פאַר מלאכת המשכן, און דער־נאָך דעם ציווי[4] אויף עשיית המשכן וכליו און אויך — לכל פרטיהם:

נאָכדעם דערציילט די תורה[5] ווי אידן האָבן געבראַכט די נדבה פאַר מלאכת המשכן[6], און דערנאָך וועֶרט דער־ציילט[7] ובפרטיות ווי די חכמי לב האָבן געמאַכט דעם משכן — די יריעות וכו' און אַלע כלי המשכן און (בפרשתנו[8]) די בגדי כהונה.

וואָס, לכאורה, וואָלט דאָך מספיק גע־ווען ווען די תורה זאָגט בקיצור אַז משה האָט איבערגעגעבן צו אידן דעם גאַנצן ציווי פון אויבערשטן אויף נדבת ועשיית המשכן (וואָס זייערע פרטים זיינען דאָ אויספירליך אינעם ציווי פון דעם אויב־ערשטן צו משה"ן בפ' תרומה תצוה תשא[9]) און דערנאָך זאָל שטיין „ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה", אַדער נאָכמער בקיצור — נאָכ'ן דער־ציילען ציווי הקב"ה למשה זאָל שטיין „ויעשו בנ"י ככל אשר ציווה ה' את משה" — ווי מען געפינט עס בכו"כ מקומות בתורה, און ווי מען געפינט עס אין די סדרות גופא. צו וואָס דאַרפן די אַלע פרטים נאָכאַמאָל אויסגערעכנט ווערן סיי ביים איבערגעבן דעם ציווי צו די אידן, און סיי ביים אויספירן דעם ציווי בפועל[10]?

---

1) ראה עד"ז בלקו"ש ח"י ע' 13. ובהנסמן שם הערה 1.

2) תולדות כח, ה. ועוד בכמה מקומות — ראה לקו"ש ח"ה ע' 1 הערה 2. ובכ"מ.

3) לה, ה ואילך.

4) שם, יוד ואילך.

5) שם, כא ואילך.

6) ולאח"ז (שם, ל ואילך): ראו קרא ה' בשם גו'.

7) לו, ח ואילך.

8) לט, ב ואילך.

9) ועל הסדר: הציווי ויקחו גו' תרומה — ר"פ תרומה; הציווי על עשיית המשכן וכליו — שם כה, ח ואילך (מזבח הקטורת — סוף תצוה; כיור, שמן המשחה וקטורת — תשא); הציווי על עשיית בגדי כהונה — תצוה כח, ב ואילך: ראה קראתי בשם גו' — תשא לא, ב ואילך: ועשו את כל אשר צויתיך את אה"מ (דלעיל הערה 4) — שם, ו ואילך.

10) לכאורה אפשר להקשות כן גם בנוגע להציווי על שמירת שבת שבריש פ' ויקהל שנאמר כבר הציווי למשה בכי תשא לא, יג ואילך, אבל בזה

ובפרט אז אין אנהויב פרשת ויקהל[11] זאגט רש"י: „כבר פרשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צוואתם", וואס דאס זאגט דאך אויך אז אין די פרשיות איז ניטא קיין חידוש אויף די פריערדיקע פרשיות, און דעריבער האט ער ניט וואס צוצוגעבן בפירושו דא — וועט דאך נאך שטארקער די תמי': אויב אזוי, וואלט דאך לכאורה די תורה אודאי ניט געדארפט אויסרעכענען די ענינים א צווייטן מאל (און א דריטן מאל).

האמור איז א שאלה פשוטה אין פשש"מ, אויף וועלכער עס שטעלן זיך כמה מפרשי התורה[12] — און אין רש"י געפינט מען ניט קיין הסברה אויף דעם — ניט בתחלת הענין אין פ' ויקהל און ניט בסיום הענין אין אונזער סדרה[13].

ובפרט אז לפנ"ז אין פרשת תשא[14], שטעלט זיך רש"י אפ צו באוואונדערנען די איבער־חזר־רונג פון בלויז געציילטע ווערטער[15] — דאס וואס אין דער תורה שטייט דריי מאל „לא תבשל גדי בחלב אמו" — בעת דא זיינען אריכות־דיקע הכפלות פון גאנצע פרשיות — און רש"י איז דערויף גארניט מפרש[16].

ב. לכאורה וואלט מען געקענט זאגן אז עכ"פ א חלק פון דער שאלה ווערט פארענטפערט ע"פ פרש"י אין אונזער פרשה:

אויפן פסוק[17] „ובצלאל בן אורי גו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה" זאגט רש"י: אז „משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים[18] ואח"כ משכן אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואח"כ משים כלים בתוכו אמר לו כך שמעתי מפי הקב"ה .. וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים"[19].

וואלט מען געקענט פארענטפערן[20] אז דאס איז דער טעם וואס ביי עשיית המשכן בפועל ווערן נאכאמאל אויסגע־רעכנט אלע פרטי המשכן וכליו, וואס דוקא דורך דעם זעט מען ווי בצלאל האט מהפך געווען דעם סדר (פון דעם אופן ווי ס'איז אויסגעשטעלט לויט'ן ציווי אין פ' תרומה[21]) און געמאכט

---

י"ל (נוסף על החידוש שבפסוק ג' שם — ראה פרש"י) שזהו הציווי דעשה"ד — ראה לקו"ש חי"א ע' 159 ואילך. ועוד ועיקר: הציווי דשבת בב' הנ"ל — בא כטפל ומסובב מהציווי דהמשכן, כפרש"י (תשא שם. ויקהל לה, ב).

11) לה, ה.

12) ראה רמב"ן ויקהל לו, ח. רלב"ג, אברבנאל שם. ועוד.

13) ובפרט ע"פ מה שנתבאר כמ"פ שברובא ככולו לא נאמר בתורה ציווי הקב"ה למשה ואמירת משה לישראל את הציווי ובשניהם לכל פרטיו. ויתירה מזה — בכו"כ ציווים נאמר בתורה רק הציווי למשה או רק דברי משה לישראל. ראה לקו"ש חי"ג ע' 72. ומוכרח הוא בעניננו — ראה לקו"ש חי"א ע' 183. לקמן בפנים ס"ב ובהערה 18.

14) לד, כו. ובפ' משפטים כג, יט.

15) ועד שמצינו שרש"י הוצרך להודיע הכלל: „הרבה מצות בתורה נאמרו ונכפלו .. לחייב ולענוש על מנין כו'" — פרש"י תשא לד, כג. וראה פרש"י צו ו, ו. שמיני יא, מד. אמור כג, לא. ועוד.

16) ועד"ז אינו מובן בפשש"מ בנוגע לקרבנות הנשיאים בפ' נשא שחוזר וכופל בכל נשיא מי"ב הנשיאים ומפרט הקרבנות שהביאו. וראה לקו"ש ח"ח ע' 43, שקושיא זו מתרץ שם רש"י בהביאו הדרשא דר' משה הדרשן.

17) לח, כב.

18) אף שלא מצינו שנאמר במפורש ציווי זה בתורה (ראה הגהה שנדפסה ברש"י ובמפרשי רש"י) וראה רמב"ן שם: ויחסר מכאן פרט אחד כו'. וראה של"ה חלק תושב"כ שלד, א. וראה לקמן הערה 21.

19) להעיר שכל קטע זה ליתא בדפוס ראשון ושני דרש"י ורש"י כת"י.

20) וכן תירץ האברבנאל בפ' ויקהל.

21) ראה פרש"י ברכות נה, א ד"ה לך אמור: „דס"ל .. שכסדר שהם סדורים בויקחו לי תרומה אמר לו".

ואף שציווי הכללי — בין בפ' תשא (לא, ז ואילך)

פריער דעם משכן און דערנאך די כלים[22].

אבער [נוסף אויף דעם וואס לפי"ז איז נאך אלץ ניט מבואר פארוואס די תורה דארף אויסרעכענען די פרטים ביים סיפור ווי משה האט איבערגעגעבן די אידן דעם ציווי אויף נדבת המשכן און אויף עשיית המשכן וכליו[23] — פאר־

ענטפערט עס אויך ניט בנוגע דער אריכות ביים סיפור וועגן די עשי' גופא]:

א) צוליב דעם איז געניג דער חלק הסיפור בתורה וואס דערציילט אז מען האט צום ערשטן געמאכט דעם משכן און דערנאך האט מען אנגעהייבן מאכן די כלים — אבער דער סיפור וועגן עשיית הכלים, ובפרט עשיית בגדי כהונה וואס ווערט אויסגערעכנט בפרשתנו, איז דאך אין דעם ניט געווען קיין שינוי וחידוש בעשיית בצלאל[24];

ב) ועיקר: בכדי צו מודיע זיין דעם סדר העש' — פריער פון דעם משכן, און דערנאך די כלים — איז ניט נויטיק

---

בציווי הקב"ה למשה, בין בפ' ויקהל בציווי משה (לה, יא ואילך) — נאמר תחלה את אהל מועד, את המשכן גו' ולאחז"כ כלים (וראה פרש"י ותוס', ובמפרשי רש"י בארוכה), הרי בפשטות היו אומרים שכפי הסדר שנאמר בפ' תרומה הוא יותר נוגע לסדר עשייתם (וכן עשה), כיון ששם נאמרו פרטי ואופן העש', משא"כ בפ' תשא ובויקהל. אבל ראה של"ה שם. ולהעיר ממ"ש המפרשים דגם בפ' תרומה (כה, ט) נאמר תחילה „את תבנית המשכן (ואח"כ) ואת תבנית כל כליו וכן תעשו".

22) **אבל אי"ז מסתבר כי (נוסף על הקושי' דלקמן בפנים)** מפרש"י משמע שלמדין זה ממ"ש שם „את כל אשר ציוה ה' את משה" ולא „אשר צוה אותו משה" כהתחלת פרש"י שם, אבל מזה שכן הן סדורים בהפרשה לא היינו יודעים שמתחילה עשה משכן כו' (וכ"מ מלשון רש"י בסופו: וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים). ואם זו היתה כוונת הכתוב בהסיפור ע"ד עשיית המשכן הו"ל לרש"י לפרשו על אתר.

23) ודוחק גדול לומר (בפשש"מ) שגם בזה בא הכתוב להודיע הסדר שמסר משה הציווים לישראל: מתחילה ע"ד נדבת המשכן ואח"כ ע"ד עשיית המשכן (בכללות), ולאחר שבני' הביאו לנדבת המשכן אמר להם משה „ראו קרא ה' בשם בצלאל גו" —

כי: א) מאי קמ"ל בזה, הרי"ז הסדר שאמרו הקב"ה למשה מתחילה הציווי ע"ד נדבת המשכן ואח"כ עשיית המשכן בפ' תרומה *, ובפ' תשא „ראה קראתי בשם גו". וזה ש„ראו קרא ה' בשם בצלאל גו" מסר אחר נדבת המשכן, מהו החידוש בזה. ב) את"ל שיש בזה ענין וחידוש הו"ל לרש"י לפרשו — כמו

---

*) אבל להעיר שציווי משה בפ' ויקהל: א) הוא הציווי דפ' תשא (ראה לעיל הערה 9). ב) הוא בפרטיות יותר (ובשינויים) גם מציווי הקב"ה אליו בפ' תשא. וראה לקמן בפנים ההערה.

באזהרת שבת — בר"פ ויקהל. ג) בלאה"כ אין מפורש כל הסדר דהרי חסר ציווי משה לבצלאל „לעשות תחלה כלים ואח"כ משכן". ראה לעיל הערה 18 והערה 21 ובהנסמן שם.

[ואת"ל שרש"י ס"ל כסברת הרמב"ן בכ"ז (מה שהי' הציווי שיגיד המלאכה בכללה וכו' והטעם שיחסר מכאן פרט אחד כו' עי"ש) פשיטא דאי"ז מובן מעצמו והו"ל לרש"י לפרשו]

ד) בשביל זה אינו נוגע סיפור הפרטים ומספיקה הודעה כללית שמשה ציווה לישראל להביא נדבת המשכן ואח"כ כו'.

24) באברבנאל שם „הוצרך הכתוב להגיד כאן איך עשו הכלים והדברים ההם שהיו באופן מתחלף למה שנצטווה כו'" משמע שגם הסדר בעשיית הכלים לא ה' כפי שנצטווה.

אבל מפרש"י „א"ל כך שמעתי מפי הקב"ה .. וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשה כלים" משמע: א) שהשינוי של בצלאל מציווי משה אליו הי' רק בזה שעשה המשכן תחלה, ולא שינוי בסדר עשיית הכלים. ב) גם בזה אמר משה „כך שמעתי מפי הקב"ה כו' כך צוה לי הקב"ה" והסדר הנאמר בהכתובים בעשיית כל דבר בהמשכן והכלים ובגדי כהונה ושמן המשחה וכו' אינו מתאים לשום סדר — לא כפי שהם נאמרים בפ' תרומה ותצוה (תשא), ולא כפי שנאמרו (בציווי הכללי) בפ' תשא וגם לא כפי שנאמרו (מפי משה) בפ' ויקהל. ג) אינו מוכרח שעשה כפי הסדר הנאמר בכתובים וכו' כנ"ל הערה 22.

די אריכות פון די פרטי הדברים אין דער עשי', זייער מאָס וכו'[25].

נאָכמער: נאָך די הכפלות הפרטים הנ"ל, וועז עס קומט בפרשתנו צו „ויביאו את המשכן אל משה":

ג) רעכנט אויס די תורה ווידעראַמאָל אַלע פרטי הדברים פון משכן וכליו כו',

ד) נאָכדעם איז דער פסוק ערשט מסיים „ככל אשר צוה ה' את משה כן עשו בנ"י את כל העבודה"!

ג. דער ביאור בזה — בפשטות:

דער משכן וכליו איז פון די ענינים הכי עקריים וחביבים ביי אידן, דורך דעם איז געווען השראת השכינה ביי אידן וכו':

ובפרט, אז דער משכן ווערט אַנגע־רופן, כפי פרש"י בפרשתנו: „משכן העדות — עדות לישראל שויתר להם*[25] הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו ביניהם"[26] —

וואָס דערפון איז נאָך מער מובן די חביבות און ענין הכללי שבזה, וואָרום חטא העגל איז געווען דער חטא הכי גדול (וכללי), וואָס האָט גורם געווען צום גרעסטן הסתר פנים פון דעם אויב־ערשטן, ביז צו דער גזירת כלי' ר"ל אויף אידן*[26] (ביז אַז אפילו נאָך דער סליחה האָט דער אויבערשטער געזאָגט „וביום פקדי ופקדתי"[27]).

און דערפון איז מובן (לאידך גיסא), אַז דער משכן, וואָס דורך אים איז „השרה שכינתו ביניהם", איז עס אַן ענין כללי ונעלה עד מאד.

ובמילא איז פאַרשטאַנדיק אַז אָט די גרויסע חביבות פון דעם משכן ביים אויבערשטן (און ביי אידן), דאָס איז דער טעם וואָס די תורה רעכנט אויס אַלע פרטי המשכן און חזר"ט זיי איבער איין מאָל און נאָכאַמאָל כו' מיט אַלע פרטים.

און דעם טעם דאַרף רש"י דאָ ניט מפרש זיין, וואָרום ער האָט דאָס שוין מפרש געווען פריער, אין פ' חיי שרה[28]: אויף דעם וואָס נאָכדעם ווי די תורה דערציילט וועגן אַלע מאורעות פון אליעזר עבד אברהם (בשייכות זיין ריין ברייננען רבקה'ן), חזר"ט זיי די תורה איבער נאָכאַמאָל אין זיין דערציילן עס פאַר משפחת רבקה — איז רש"י מסביר (אַז דאָס איז מצד דער חביבות פונעם ענין, וואָרום) „אמר ר' אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה"[29],

ווייס מען דערפון אַז אַן ענין וואָס איז חביב ביים אויבערשטן איז די תורה דאָס כופל[30] מיט אַלע פרטים, הגם עס קומען ניט צו קיין חידושים אין דעם. און עד"ז בענינינו[31].

---

25) ומ"ש באברבנאל שם: „ומפני שלא יחשוב אדם שכמו ששנו בסדר המלאכה כן שנו בעצמותה ובמספרה (ולכן) הוצרך לבאר כאן כל דבר כו" אינו גלאָטיק ע"פ פשט"מ.

*25) ובפרש"י שמיני (ט, כג): „ונדע שנתכפר לנו עון העגל".

26) ובפרט שלדעת רש"י (תשא לא, יח. לג, יא) התחיל לצוותו על מלאכת המשכן אחר יוה"כ „שנתרצה הקב"ה לישראל" בשמחה ובלב שלם. וראה תנחומא תרומה ח.

*26) תשא לב, יוד.

27) שם, לד.

28) כד, מב.

29) ביאור פרש"י זה נתבאר בארוכה בלקו"ש חיי שרה תשמ"ח.

30) להעיר ג"כ מפרש"י: וירא כב, יא. במדבר א, א.

31) עד"ז כתב הרמב"ן שם בסופו (לאחרי שביאר השינוי והצורך בזה שנאמר הכל בתורה) „ועל הכלל כ"ז כו'", אבל — באו"א קצת.

ד. מען דאַרף אָבער פֿאַרשטיין: פון דעם פרש"י איז לכאורה מוכח פֿאַרקערט, אַז דער טעם איז ניט שייך בעניננו — „יפה שיחתן של עבדי אבות .. מתורתן של בנים" מיינט דאָך (כפשוטו), אַז ביי „תורתן של בנים" (וואָס נאָך מ"ת) געפינט מען ניט אַזאַ חביבות, וואָס צוליב דעם זאָל ביי זיי זיין דעם ענין פון כפולה בתורה ווי ביי שיחתן של עבדי אבות — קען מען דאָך ניט זאָגן אָט דעם הסבר ביי עשיית המשכן וואָס איז תורתן של בנים.

דער ביאור אין דעם:

די כוונה פון דעם מאמר וואָס רש"י ברענגט „יפה שיחתן של עבדי אבות .. מתורתן של בנים" איז ניט צו מדגיש זיין דעם יתרון פון „עבדי אבות" אויף „בנים", נאָר אַרויסצובריינגען דעם עילוי וחביבות (לפעמים) פון „שיחה" לגבי „תורה":

דער חילוק צווישן זיי כפשוטו איז: תורה מיינט: הוראות, ציווים ודינים וואָס דער אויבערשטער האָט אָנגעזאָגט וואָס און ווי צו טאָן. „שיחה" מיינט: אַ דיבור וואָס בגלוי[32] ובפשוטו — איז עס ניט קיין ציווי והוראה, נאָר אַ סיפור וואָס איז מתאר אַ מצב, אַ פּאַסירונג, אַ פעולה וכיו"ב: און ווי דאָס איז ביי אליעזר עבד אברהם (ע"פ פשוטו), וואָס ער האָט דערציילט וועגן אברהם ויצחק און וואָס מיט אים האָט געטראָפן; די קפיצת הדרך, ווי אַזוי דער אויבערשטער האָט אים מזמין געווען רבקה'ן וכו'.

איז דער מאמר מדגיש די מעלה פון „שיחה", אַז די שיחה (אפילו) פון „עבדי אבות" איז (לפעמים) „יפה" פון „תורתן (אפילו) של בנים".

ועפ"ז איז פֿאַרשטאַנדיק אויך אין די פרשיות שלפנינו — נאָך די סדרות תרומה תצוה: זיי קומען ניט איבער־געבן ציווים והוראות ווי און וואָס צו טאָן (און וואָס אַן דעם וואָלט מען עס ניט געווואוסט); די תורה דערציילט בפרטיות ובארוכה ווי משה רבינו האָט די אַלע ציווים פון אויבערשטן וועגן מלאכת המשכן איבערגעגעבן צו אידן, און ווי זיי האָבן דאָס מקיים געווען בפועל וכו' — דאָס הייסט אַז זיי זיינען אַן ענין פון „שיחה". און וויבאַלד אַז די שיחה איז בנוגע דעם משכן איז דאָס אַזוי חביב אַז צוליב דעם קומט די אריכות ובכל הפרטים אין אַן אופן פון „כפולה בתורה".

ה. עפ"ז איז מובן וואָס רש"י ברענגט (בפ' חיי שרה) אַראָפּ דעם שם פון בעל המאמר „רבי אחא" (וואָס דאָס איז — כמדובר כמה פעמים — צוליב דעם וואָס דער נאָמען פון בעל המימרא גיט צו אַ תוס' ביאור אין הבנת הפירוש): דורך מעתיק זיין דעם שם „רבי אחא" ווערט מבואר דער תוכן פון מאמר „יפה שיחתן של עבדי אבות כו'", אַז די הדגשה איז ניט אין דעם יתרון פון די „עבדי אבות" לגבי „בנים" נאָר אין דער מעלה פון „שיחה"; און דער טעם ווי איז עס מעגליך אַז עס זאָל זיין „יפה שיחתן .. מתורתן".

אין מס' יומא[33] ווערט געבראַכט די ברייתא „ת"ר ודברת בם בם ולא בתפלה ודברת בם בם יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים. רבי אחא אומר ודברת

32) אבל בתוכנו — אמרד"ל: ווי לאינון חי־ביא דאמרי דאורייתא לאו איהו אלא ספורא בעלמא ואינון מסתכלי בלבושא דא ולא יתיר זכאין אינון צדיקייא דמסתכלי באורייתא כדקא יאות (זח"ג קנב, א עי"ש באריכות).

33) יט, ב.

בם עשה אותן קבע ואל תעשם ארעי".

וואָס לכאורה פון דעם וואָס ר"א זאָגט נאָר דעם חיוב (און די שלילה) בנוגע דברי תורה — „עשה אותן קבע ואל תעשם ארעי", און ניט קיין שלילה בנוגע צו „דברים אחרים" (ווי עס זאָגט זיין בעל פלוגתא פאַר דעם „ודברת בם .. ולא בדברים אחרים"), איז משמע אַז ביי דברים אחרים איז לויט ר"א ניט חל די שלילה — אָבער צי דען קען מען זאָגן אַז לדעת ר"א איז דאָ א היתר[34] אויף דברים אחרים — בטלים[35] ?!

נאָר דער ביאור אין דעם איז: ר"א איז מדגיש אַז בנוגע לדברי תורה, איז א חיוב תמידי ובהחלט אַז עס דאַרף זיין „ודברת בם" און קבע און ניט ארעי, אָבער בנוגע „דברים אחרים" קען מען זיי ניט שולל זיין בהחלט, וואָרום עס זיינען דאָ „דברים אחרים" פון „שיחה": דברים אחרים — בטלים — איז דאָס ניט, ס'איז אָבער אויך ניט תורה, ד.ה. דאָס זיינען ניט קיין הוראות ציווים ודינים וכל השייך לזה, נאָר דיבורים וסיפורים (ועניני התעוררות) (ובמילא קען זיין אַזאַ שיחה אויך „יפה"*[35] ביז אַזאַ שיחה וואָס וועט זיין יפה מתורתן)

אָבער פונדעסטוועגן איז דוקא בנוגע תורה דער ציווי[36] „עשה אותן קבע ואל תעשם ארעי", וואָרום עס איז זעלבסט־פאַרשטענדיק (אויך פאַר א בן חמש) אַז מען מוז אַלעמאָל געדיינקען (ובמילא — חזרן און רעדן און לערנען) די הוראות (דברי תורה) וואָס מען מוז טאָן, וואָס מען טאָר ניט טאָן א.ז.ו.[37].

ו. דער ביאור בזה בפנימיות הענינים:

אין די צוויי סדרות וואו עס ווערן איבערגעחזרט אָלע פרטי המשכן וכליו, זיינען דאָ צווי נקודות כלליות:

---

34) אף שבדוחק י"פ שלדעת ר"א אין הכתוב מדבר אלא בד"ת ואין ללמוד מזה מאומה בנוגע לדברים אחרים. בסגנון אחר קצת: לדעת ר"א ההדגשה היא בתיבת „ודברת" ולדעת ת"ק — בתיבת „בם".

35) ע"פ פרש"י בגמרא (שם ד"ה ולא בדברים אחרים) שיחת הילדים וקלות ראש — לכאורה משמע שדברים בטלים (סתם) אין איסור (גם לת"ק) ועאכו"כ דבורי הרשות, שהם צורך הגוף אלא שמדברים סתם (לא — לש"ש) — ראה תניא רפ"ז. וראה שם פ"ח — וראה פיה"מ להרמב"ם אבות ספ"א. ובכ"מ. אבל ע"פ פרש"י קשה ביותר דאת"ל שהמיעוט „בם יש לך רשות ולא בדברים אחרים" הכוונה רק „שיחת הילדים וקלות ראש" א"כ לרבי אחא אין מיעוט גם ע"ז והיתכן לומר שלרבי אחא מותרת „שיחת הילדים כו'".

ואולי ס"ל שרבי אחא ס"ל כהלימוד של רב אחא בר יעקב להלן בגמרא שעובר בלאו שנאמר כל הדברים גו' (וזה בא ר"א לתרץ) [ואא"ל שס"ל „שעובר בעשה שנא' ודברת בם" כרבא שהרי דריש מ„בם" שתעשם קבע כו']. וראה לקו"ש ח"ז ע' 268 הערה 2.

*35) עדמש"נ: דאגה בלב איש ישיחנה (משלי יב, כה. סוטה מב, סע"ב). ויתרה מזה מצינו ולפס"ד הלכה למעשה: אסור כו' ואפילו בשיחת דב"ט אסור להרבות ובנ"א שסיפור שמועות כו' עונג להם מותר לספרם בשבת כמו בחול (שו"ע או"ח רסז"ז).

36) וכן משמע מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ב שהביא הדרשא „ודברת בם .. שתעשם עיקר כו'" והמדובר שם לענין „ההלכות בטעמיהן", „לידי ידיעת עיקר תורה שבע"פ כולה שהוא פירוש התו"ג מצות כהלכותיהן בתנאיהן ודקדוקיהן ודקדוקי סופרים", ראה שם המשך הסעיף, ולא נכלל בזה ענינים ע"ד דברי אגדה בכלל (ראה שם ס"ד) — משא"כ האגדות שמביא לידי מעשה (ראה שם פ"ב ס"ט, וש"נ). וראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב: היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו בשעה שיתבונן האדם כו' מיד הוא אוהב, היינו קיום מצות אהבת ה'. וראה שו"ע הל' תפלה (סי' צ"ח ס"א. רמ"א ושו"ע אדה"ז שם) ויחשוב קודם התפלה מרוממות הא-ל כו' (וראה שם ס"ד), אלא שאדה"ז כתב שם „שלא יהא כל דיבורך אלא בם כלומר שתעשם עיקר ולא טפלה", כי סמך גם על הדרשא בספרי (כנסמן שם) ומבאר „לעשות תורתו קבע ומלאכתו ארעי". וראה בהערה שם בלקו"ש. ואכ"מ.

37) ראה הל' ת"ת (לאדה"ז) פ"ב ס"ט ואילך.

א) די נדיבת הלב פון די אידן, וואָס זיי האָבן געבראַכט וביזריזות הכי גדולה אַלע נויטיקע זאַכן פאַרן משכן און אין אַן אופן פון נדיבת הלב, ביז אַז מען האָט געדאַרפט אויסרופן „אל יעשו עוד מלאכה", און ס'איז געווען „והותר"[38].

ב) אַז די „חכמי לב" האָבן מקיים געווען ציווי הקב"ה און געטאָן מלאכת המשכן וכליו „ככל אשר צוה ה' (און — ווי עס איז צוה ה') את משה".

ובפרטיות יותר זעט מען אַ התכללות פון די צוויי אויבענדערמאָנטע נקודות: אויך ביי הבאת נדבת המשכן איז געווען דער קיום הציווי (בדוגמת עבד) פון אויבערשטן „ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו גו'"[39] קחו מאתכם תרומה גו'", און עד"ז אויך ביי די מלאכה פון „כל חכמי לב" איז געווען „נשאו לבו"[40].

ועפ"ז איז מובן ווי אין דעם זיינען דאָ ביידע ענינים: „שיחה" און „עבדי (אבות)".

שיחה איז פאַרבונדן מיט „לב", ווארום „שיחה" איז דאָך דער ענין התפלה כמרז"ל[41], און תפלה איז דאָך עבודה שבלב[42]. און „עבד" איז מדגיש דעם ענין פון קיום המצות, ווארום דאָס איז דאָך תוכן ענין העבד — מקיים זיין ציווי האדון.

וואָס דאָס זיינען די צוויי ענינים: נדבת המשכן, נדיבת הלב פון אידן — ענין השיחה, און דער קיום הציווי פון עשיית המשכן — עבד.

און עס דאַרף זיין די התכללות פון אָט די ביידע, אַז דער קיום המצות, ענין העבד, דאַרף זיין צוזאַמען מיט נדיבת הלב[43]. און אין דעם נדיבות הלב דאַרף זיך אָנהערן[44] אַז דאָס איז מצד ציווי הקב"ה[45].

(משיחת ש"פ פקודי תשל"ד)

---

38) ויקהל לו, ו-ז.

39) דר"פ תרומה.

40) ויקהל שם, ב. ונא' „כל איש חכם לב אשר נתן ה' חכמה בלבו גו'".

41) ברכות כו, ב: אין שיחה אלא תפלה. ובפרש"י (ח"ש כד, סג): לשוח — לשון תפלה כו'.

42) תענית בתחלתו.

43) ועפ"ז יש לבאר ב„יינה של תורה" שבפרש"י מה שכתב „כבר פירשתי נדבת המשכן ומלאכתו במקום צוואתם" בד"ה „נדיב לבו" כי נדבת המשכן ומלאכתו מדגיש בעיקר חביבות ה„שיחה" נדיב לב.

44) ראה עד"ז לקו"ש ח"ח ע' 131 ואילך לענין פעולת קב"ע על השכל ועל כחות פנימים של האדם. ע"ש.

45) ע"ד מרז"ל בנדיבות דאברהם (ראה ב"ר פמ"ט, ד. ד"ה למען דעת תר"צ (בסה"מ קונטרסים ח"א) פ"ה).